

ÁR NDUÍ AR KORINTIO

Ar 'bet'o he'mi bi 'yot'a ar Pablo bi mēmpa ya me Nkorinto

Ar nzengwa

1 Nuga dar Pablo, xi ts'onkagi ga pōta ar tsi Hmu Hesukristo, ngetho njap'u bi ne Jö. Nuga ne ar ku Sostene,

²di peñ'ahe nunar he'minu, nu'ahu ár nijö'ihu Jö gi 'buhunu Nkorinto. Xi xuk'ahu ar tsi Hmu Hesukristo, ne xi 'wek'ahu go ár meti'ihu Jö, mahyegiwi nu'u habu gatho mat'wa ár thuhu ar tsi Hmu Hesukristo, ár Hmu'u ne ma Hmuhu n'ehe.

³Jö ma tsi Dadahu ne ar tsi Hmu Hesukristo da 'ra'ahu n'ar hogam'ui ne da hwëk'ahu yá ñho.

Ar Pablo umba njamödi Jö xi hwëkwa yá nt'uni xi t'umba ya ku

⁴Hindi tsaya di umba njamödi Jö, di beñ'ahu ne ya ñho xi hwëk'ahu Jö, ngetho gi 'buhwihu ar tsi Hmu Hesukristo.

⁵Ngetho gi 'buhwihu, xa xi nhwëk'ahu nzeye ya ñho, xa ja te gi möñhu, ne gi pe'su ar mfödi xiñho.

⁶Ne xi nheki xi mpe ha ri m'uihu nunar mhö da xi'ahu ndi nonga ar tsi Hmu Hesukristo.

⁷Xa gi pe'sfu gatho yá nt'uni Jö, hinte gi k'athu, gi to'mthohu da penga ar tsi Hmu Hesukristo.

⁸Nö'ö n'ehe ma da zet'a ri ñ'emuihu, ne njap'u da za gi tsoñhu hár ngöts'i ar 'ñu, ne hinte di ja te da thös'ahu majöni har ngöxapa da penk'ö.

⁹Jö ot'a nö'ö mö, ne go gehnu togo bi zo'ahu gi ntsixkwihu ár T'u, gehnu ma tsi Hmuhu Hesukristo.

Ya ku me Nkorinto xi ñhege

¹⁰Tsi kuhu, di a'ahu ar möte hár thuhu ar tsi Hmu Hesukristo, gi ñöhu n'adar mhö, ne hinda nja ya ñhege. Mahyoni gi pe'su n'adar mfeni ne n'at'wu gi pehu.

¹¹Tsi kuhu, xta ode xi mönga yá mēni ar Kloe, enö hingi beñhu mahyegi ne gi ntsahñökihu.

¹²Gehnu di ne ga beñ'ahu, 'ra gi eñhu: Nuga ár metigi ar Pablo. Ma'ra gi eñhu: Ár metigi ar Apolo. Ha ma'ra: Ár metigi ar Pedro. Ne ma'ra gi eñhu: Ár metigi ar Kristo.

¹³Hage xi nxenga ar tsi Hmu Hesukristo 'mu. Hage bi ts'uta har pont'i ar Pablo ne njap'u xka

mpohu. Wa ga nxixthehu hár thuhu ar Pablo.

¹⁴Di umba njamödi Jö hinto xta xixthe'ihu, honse ar ku Krispo ne ar ku Gayo.

¹⁵Njap'u hinto da tsä da ñ'enö xi nxixthe ha ma thuhu.

¹⁶Da xixthe yá mēni ar ku Estefana n'ehe. Hindi beni ha xta xixthe ma'ra.

¹⁷Ar tsi Hmu Hesukristo himbi menkagi ga xixthe. Bi menkagi ga mönga ar hoga mhö; hinge ngu ár mfödi ya meximhai, ne njap'u da hñökwa ár ts'edi ár ndöte ar tsi Hmu Hesukristo har pont'i.

Ar tsi Hmu Hesukristo gehnu ar ts'edi ne ar hoga mfödi xi unga Jö

¹⁸Nunar mhö nonga ár ndöte ar tsi Hmu bi ts'uta har pont'i, handa ngu n'ar 'bemfeni nu'u togo xi m'edi. Ha nuju togo xta mpohu, gehnu ár ts'edi Jö xi t'akagihu.

¹⁹Ngetho njanu enga hár T'ofö Jö: Ma ga hwatwabi yá mfödi nu'u togo ja yá mfödi, ne ma ga emba yá mfeni nu'u togo xa ti yá mfeni.

²⁰Hinjo'o n'ar nimfenipya. Hingi thinga n'ar böt'ofö. Habu tsä da thinga n'a togo thö xiñho nuya payu. Ngetho Jö handwa yá mfeni ya meximhai ngu n'ar 'bemfeni.

²¹Jö xa döta ár mfödi, ne bi hñuts'i hinge nda bö ya jö'i togo'ö di tenda yá mfödise. Jange bi beñ'ö mar ñho nda pö nu'u nda ñ'emui ar hoga mhö xi t'enö, mödi handa ya jö'i ngu ar 'bemfeni.

²²Nuya xodyo adi da hyanda ya nt'udi, ne nu'u hingya xodyo adi da t'uta ar mfödi.

²³Ha nuju, di möñhu ar hoga mhö nonga ar tsi Hmu Hesukristo bi ts'uta har pont'i. Nunar mhönu japi da mfe'sa nuya xodyo, ne handa ngu n'ar 'bemfeni nu ma'ra hingya xodyo.

²⁴Ha nu'u togo xi zohna Jö, ngu ya xodyo wa hingya xodyo, nunar tsi Hmu Hesukristo gehnu ár döta mfödi ne ár ts'edi Jö xi ñ'udi.

²⁵Ngetho nö'ö benga ya jö'i n'ar 'bemfeni pe Jö, töpatho yá mfödi gatho ya jö'i. Ha nö'ö hant'u hinte ja ár ts'edi Jö, töpatho ár ts'edi gatho ar meximhai.

²⁶Hyanthu xiñho tsi kuhu, tengu xi zo'ahu Jö. Hinge ngar nzeyehu ngi pe'su ar mfödi ngu benga ya meximhai, hinte mi ja ri ts'edihu, hinte mi ja ri nsuhu.

²⁷Nö'ö handa ya meximhai hinte pe'sa ár mfödi, go xi hwahna Jö da 'betwa yá tsä ya nimfeni. Ne nö'ö beñ'u hinte ja ár ts'edi, gehnu xi hwahna Jö da 'betwa yá tsä nu'u ja yá ts'edi emp'ö.

²⁸Ne nö'ö xi nt'utsa, xi t'ei, ne nö'ö hinter me'ö, gehnu xi hwahna Jö da hwata nö'ö pe'sa ár nsu.

²⁹Njap'u hinto tsä da ñ'exa ár nsu hár nthandi'ö.

³⁰Jö bi tetju nga 'buhwihu ar tsi Hmu Hesukristo. Ne njap'u bi t'akagihu ar hoga mfödi, bi t'engagihu hinte ma ts'oki di tuhu, xi nt'axkagihu, ne xi ts'imgagihu har ts'oki ndi 'buhu.

³¹Bi tho njap'u ngu enga har T'ofö: Nu togo exa ár nsu, dá ñ'exa ár nsu 'buhwi ar tsi Hmu.

Ar mhö nonga ar tsi Hmu Hesukristo xi ts'uta har pont'i

2 Tsi kuhu, nú'mu nda map'u ma da dat'ahu majöni ár mhö Jö,

hinda tsomp'u da xi'ahü ya nzatho mhö ha n'ar döta mfödi.

²Ngetho da beni gatho ya pa nga 'bühwihü, honse nga zo'ahü togo ar tsi Hmu Hesukristo, ne hanja bi ts'uta har pont'i.

³Nú'mü nda 'bup'u, ndi 'bü ngu xki wentkatho, ne xa ndi tsu ne ndi nhwöt'i.

⁴Nunar hoga mhö ndi xi'ahü, hinge ndi ne nga ka'ahü nga jumpa ár mfödi ya meximhai. Da n'u ár ts'edi ár Hñö Jö.

⁵Ne njap'u ri n'emuihü hindi huxa ha yá mfödi ya meximhai, di huxa hár ts'edi Jö.

Ar nt'uti unga ár Hñö Jö

⁶Hö, di nõnhü ar mfödi, ne di xipabihü nu'u togo xi nõxa yá n'emui, hinge ngu ár mfödi ya meximhai ne nu'u yá ndö. Geseyu tx'utho 'bedi da tho yá ts'edi.

⁷Ha nunar mfödi di mõnhü, gehnu unga Jö hinto mi pödi ngetho xki t'ögi, ne ya mam'et'o xki hñuts'i nda t'akagihü ne nga 'bühwihü hár nsunda.

⁸Nunar mfödinu hinxí bö ya ndö 'bü nuya payu, ngetho nu'mü xi böhmö, hinxí tsuta har pont'i ar tsi Hmu togo ár meti ar nsunda.

⁹Bi thogi ngu engá hár T'ofö Jö:

Nö'ö hinxí hyanda yá dā ar
meximhai,
hinxí 'yoxa ár gu, wa xi zopa
hár mfeni,
gehnu xi 'yékwa Jö da umba
nu'u togo möpa ár nñu.

¹⁰Ha Jö ba pèhna ár Hñö bi utkagihü, ngetho ar Hñö gatho het'i, het'wabi nö'ö xi nñhembí da fõtwa Jö.

¹¹Hinjo'o n'ar jö'i di pödi tema tsá hár müi man'ár mijö'iwí, honse ár hñöse 'bü hár müi'ö. Njap'utho n'ehe hinto man'a põtwa tema benga Jö, honse ár Hñöse.

¹²Ne nuju hingi tsixkagihü ár mfeni ar meximhai, go tsixkagihü ar Hñö xpa pèhna Jö, njap'u ga pöhu tema xi hwægagihü.

¹³Jange di nõhü hindi temfü ár mfödi ar meximhai. Di nõhü ngu utkagihü ár Hñö Jö, ne di othwü ar 'ñu ma'ra, di ténthü nuya mhö xi nsikagihü.

¹⁴Ha nö'ö ar n'ohö 'yo tenga ár mfenise, hingi handa nö'ö unga ár Hñö Jö. Ngetho beñ'ö xi 'be yá mfeni nu'u togo oxa nuya mhöyü. Ne hingi tsá da zo ár mfeni, ngetho nu'mü da hñet'i, mahyoni ár mfats'i ár Hñö Jö.

¹⁵Ha nö'ö togo tsi'spa ár mfeni ár Hñö Jö, gatho pödi da hwahni, ne hinto tsá da bõtwa tengu pe'ö.

¹⁶Ngu mõnga hár T'ofö Jö: Hinto xi bõtwa ár mfeni ar tsi Hmu, hinto tsá te da uti. Ha nuju di pe'sfü ár mfeni ar tsi Hmu Hesukristo.

Yá maxte Jö

3 Tsi kuhü, hinxí tsá xta zo'ahü ngu nu'u togo pe'spa ár Hñö Jö. Xta zo'ahü ngu gar jö'ithohü, jangu n'ar tsi t'ulo bötsi ja xi m'ui; gi njahup'u hár nñu ar tsi Hmu Hesukristo.

²Pontho di 'ra'ahü ar 'ba, hinge mahyegi ngu ar nñhuni tsi ya döta jö'i. Ngetho himi tsá ngi tsihü, ha nuya payu hingi tsá gi tsithü.

³Gar jö'ithohü ngetho xa gi gesehü, xa gi ntuñhü, ne hingi pe'sü n'adar mfeni. Hage hingya

jö'itho'ihu 'mu, di hñöx'athohu gatho nu ma'ra.

⁴Ngetho nú'mu gi eñhu: Nuga ár metigi ar Pablo, ne ma'ra enö: Nuga ár metigi ar Apolo; hage hingar jö'itho'ihu njap'u 'mu.

⁵Ter meka, ne ter me ar Apolo. Nuje honse yá 'begogihe ar tsi Hmu togo da hös'ahe ár mhö'ö, ne da mfaxtehe ga ñ'emuihu. Da jahep'u n'a ngu n'a da othe ngu bi 'rakagihe ar tsi Dada.

⁶Ngu n'ar 'bot'i, nuga da pot'i, ar Apolo bi 'ñunthe. Ha Jö go bi japi bi te'ö.

⁷Nu'mú, hinter m'efi nö'ö togo mpot'i wa nö'ö 'ñunthe, ngetho Jö go jap'ö da te.

⁸Nö'ö togo mpot'i, ñehewitho nö'ö togo 'ñunthe, mödi ma da hñönga n'a ngu n'a ár nthöhö ngu xi 'yot'a ar 'befi.

⁹Ngetho nuje yá maxtegihe Jö, ha nu'ahu ár 'bot'i'ihu, ne ár ngu'ahu Jö n'ehe.

¹⁰Nuga, Jö xi hwägagi ngu n'ar hongu pödi xiñho, da dü'mba ár wa ar ngu, ha man'a bi guts'i di hets'i. Dá jamasu n'a ngu n'a da hyandi hanja juxa ar ngu.

¹¹Ngetho hinjo'o togo da guxa man'ár ndui ar ngu. Nunar tsi Hmu Hesukristo gehnu ar ndui'ö.

¹²Ha mañö nunar nduinu, tsä da t'uxya k'axt'i wa ya t'axboj, ya nzatho do, ar za, ya t'ei, ya xiza.

¹³Ha nu xta zonga ar pa da thö'spa majöni, ka ma da nhekinu ár 'befi n'a ngu n'a; ngetho ma da thoka har tsibi, ne njap'u da födi tema bi gu bi hyoka ár 'befi.

¹⁴Nö'ö togo hinda zöt'a ár 'befi bi guts'i, ma da me'sa ár nthöhö.

¹⁵Nu'mu ár 'befi n'a da zöt'i, da m'ep'u, ne honse ma da k'ont'i ngu nú'mu da k'ont'a ha n'ar tsibi.

¹⁶Ha hingi pöhu go ár nijö'ihu Jö, ne ár Hñö Jö 'bu ha ri muihu.

¹⁷Nu'mu togo da hwatwa ár nijö Jö, ma da nhwat'ö n'ehe, ngetho ár nijö Jö go ár meti'ö, ne go ge'ahu.

¹⁸Yo gi nkasehu. Ha nu'mu n'a gi beñhu gi pe'sfu ár mfödi ar meximhai, 'yothu ngu hinte gi pöhu, ne njap'u majöni gi pe'su ar hoga mfödi.

¹⁹Ngetho nunar mfödi jawa har ximhai, Jö handi ar 'bemfeni, ngu enga har T'ofö: Jö bi japi bi mfe'sase ha yá ts'omfeni.

²⁰Man'agi enö: Jö emba yá mfeni ya bömfödi, hinter me'u.

²¹Jange hinto gi 'ñexa ri nsuhu gi teñhu ya jö'i, ngetho gatho ri metihu.

²²Nu'mu ar Pablo, ar Apolo, wa ar Pedro, ar ximhai, ar te, ar ndöte, ár pania, nö'ö xi 'ñep'u, gatho'u go ri metihu.

²³Ne nu'ahu ár meti'ihu ar tsi Hmu Hesukristo, har Hesukristo ár meti Jö.

Ár 'befi yá mpöte ar tsi Hmu Hesukristo

4 Di ne ga xi'ahu, gi nugagihe ngu yá 'begogihe ar tsi Hmu Hesukristo; xi hñuxkagihe Jö ga möñhe nö'ö himi fö mam'et'o ne xi utkagihepya.

²Nuyá 'bego Jö xi t'umba n'ar 'befi, mahyoni da 'yot'a ngu xi nsipabi.

³Nuga hinte tupka ma mu te gi k'askagihu, wa n'ar ts'ut'wiwa har ximhai. Gekasegi hindi handase ma 'befi wa xiñho wa hin'ö.

⁴Ngetho nuga, mödi hinte tsuka ma mfeni, hinge njap'u da tsa ga enö gatho xta ot'e xiñho. Ha nö'ö togo ma da hñöska majöni, gehnu ar tsi Hmu.

⁵Jange hinto gi theñhu nuya payu. To'mhu da zo ar pa da ep'u ar tsi Hmu, togo ma da guka har hyats'i nö'ö hingi födi t'ot'a har 'bexui, ne ma da mönga nö'ö te pe'sa ha yá mui ya jö'i. Nu'mú hö, Jö ma da ñe'spa ár nsu n'a ngu n'a.

⁶Tsi kuhu, gatho nuna xta xi'ahu, xta nonga ar Apolo ne xta nhonsega. Njap'u gi pöhu tema gi pehu. Hingi thohu gi beñhu nö'ö hinxi t'ot'i, ne gi ñe'sfu ár nsu n'a, ne man'a di tx'utho.

⁷Yo'ö xa gi ñ'exu. Hage ja te gi pe'su ne hinxi 'ra'ahu Jö. Ha nu'mu xi 'ra'ahu Jö, yo'ö xa gi exu ri nsuhu, wande go xka 'yot'asehu.

⁸Nu'ahu to da ñenö hinte gi k'athu. Gi eñhu gi pe'su gatho nö'ö gi hoñhu, gar ndöhu hingi hoñhu ma mfats'ihe. Xömhö gar ndömhöhu, ngetho njap'u nga ndömhöhu mahyegi.

⁹N'andi nuga di beni, nuyá mpote ar tsi Hmu xi hñuxkagihe har ngöts'i. Di ñhehe ngu nu'u ts'its'i xi t'ent'i da tho, ne xi m'etkagihe ma tsahe madedá ya enxé ne ya jö'i.

¹⁰Nuje ngetho di pefe ar tsi Hmu Hesukristo, nhugagihe ngu hinte di pöhe, ha nu'ahu hö, gi eñhu xa gi pöhu ne gi 'yohu xiñho. Nuje hiñ'otho ma ts'edihe, ha nu'ahu gi beñhu xa gi pe'su ar ts'edi. Xa nu'ahu xiñho ya jö'i, ha nuje hingi ne da nugagihe.

¹¹Hinxi ntsayatho di thohe ar thuhu, ar duthe, hinte di köhe ar

dutu, mfebgagihe, ne hindi pe'se n'ar ngu ha ga 'buhe.

¹²Tsakagihe di mpesehe ga töhe te ga tsihe. Ts'angagihe, ha nuje di tethe Jö. Te gatho t'otkagihe, ha nuje di tsetathohe.

¹³Thoxkagihe ar nhemñö, ne nuje di afe Jö da mats'i. Thandgagihe hinter m'efigihe, gatho engagihe. Di njahethopya nuya payu.

¹⁴Gatho nuna te di xi'ahu, hindi jap'u di ne ga 'bet'ahu ri tsahu. Di ot'ahu nunar he'minu, di ne ga hup'a ri muihu ngu ma hmöka böts'i'ihu.

¹⁵Ngetho mödi gi ñehmöhu n'anthebe ya nthebe ya utate ut'ahu ár ñu ar tsi Hmu Hesukristo, hingi ñehu nzeye ya dada. Nuga go ri dadagihu, pontho ga m'uhu nú'mu nda hös'ahu ar hoga mhö ne ga ñ'emuihu ar tsi Hmu.

¹⁶Jange di a'ahu ar möte gi temgathogihu ma m'ui.

¹⁷Ne di peñ'a'ihup'u ar ku Timoteo, pontho ma t'u xa di mödi, gehnu n'ár hoga 'bego ar tsi Hmu. Xta zomp'unu go ma da bemp'ahu tengu di pepa ar tsi Hmu, ne hanja di mömbabi ár mhö'ö ha gatho ya nijö di 'yo.

¹⁸Raya ñ'ets'i ya mengup'u kaxmbeni hinga ma ga pengi ga map'u.

¹⁹Hö, ma ga map'u ngut'a, nu'mu njap'u da ne ar tsi Hmu. Ne ga handa nuya ñ'ets'i, hage xa majöni hömpabi'u ár ts'edi Jö, wa honse möntho.

²⁰Ngetho ár ts'ut'wi Jö hinda ñ'udi di mönthu, da nheki hár ts'edi Jö.

²¹Hanja gi nehu ga map'u, di tsukar kwe, wa gar map'u gar pe'sa ar mhöte ne ar hogamui.

**Hanja da thö'spa majöni
n'ar gamfi xi nts'oki**

5 Xi nunga ar 'bede mhö, xi t'enö, n'a'ahu 'buhwi ár home ngu ár 'behñö. Nunar ts'okinu hindi numhöhu di ot'a nu'u hingya gamfi.

²Honse xa gi ñ'exu, hingi tup'a ri muihu. Hage hinge m'et'o ngi 'yemhöhu har nijö nö'ö togo bi 'yot'a njap'u.

³Majöni nuga hindi 'buhwihu, mödi ma mfeni hinxi hyek'ahu. Jange nuga hö, xta beni te da njapa nö'ö xi 'yot'a njap'u.

⁴Yothu n'ar mhunts'i 'mu hár thuhu ar tsi Hmu Hesukristo. Ka gi 'buhwihunu ma mfeni, mahyegiwi ár ts'edi ar tsi Hmu.

⁵Nunar ñ'ohonu dá t'ent'wa hár 'ye ar ts'ondöhi da nhwatwa ár ts'ojö'i, ne njap'u da mpo nor pa xta penga ar tsi Hmu.

⁶Hingi ho gi 'ñexa ri nsuhu, gi 'ñeñhu gi 'buhu xiñho. Ha hingi pöhu ar hmö, enö: N'a tsi tui ar njoxthuhme japi da joxa gatho ar juni xi 'bant'i.

⁷Jange ngu ar juni, hñöju gatho ar njoxthuhme, ne gi ñehewihu n'ar 'ra'yo juni hinte xi t'uts'i, go gi njahup'u. Ngetho ar tsi Hmu Hesukristo gehnu ar tsi Ntxönandöni, bi tho ha ma dango baxjwahü, ngu n'ar m'oñho, ne njap'u bi hñöga ma ts'okihu.

⁸Jange ma ga njohyahu ga othu ar dango baxjwapya, ga ñhogamuihu ne ga teñhu nö'ö majöni, njanu di tsithu ar thuhme

hinxi njots'i. Ga hehu ar ts'omfeni ne ar ts'oki, ñehewi ar njoxthuhme xi ndönziatho.

⁹Xta ot'ahu hingi nthöskwihu nu'u togo 'bengwi ya jö'i.

¹⁰Nú'mu nda xi'ahu njap'u, hinge ndi nonga ya meximhai 'bengwi ya jö'i, wa nu'u togo xa mö ya bojö, nuya bë, nuya ndönga ya tsita emp'ö. Nu'mu di njap'u, mahyoni gi poñhu har ximhai 'mu.

¹¹Nuga ndi xi'ahu nu'u enö ya kuhmö n'ehe, 'bengwitho ya jö'i, xa mö ar bojö, ndönga ya tsita emp'ö, wa ya ts'one, ya nti, ya bë. Nuyu hingi ñungwihu.

¹²Hindi 'ñepkagihu ga hö'sfu majoni nu'u hingi ku har nijö. Di 'ñepkagihu ga hö'sfu majöni nu'u ku mbo.

¹³Ngetho nu'u 'bu nthi, Jö go ma da hñö'spa majöni'u. Jange 'yeñhu nunar 'yot'ats'oki gi 'buhwihu.

**Nuya gamfi pa bi kaxa
nu'u hingya gamfi**

6 Nu'mu xka ntunkwihu n'a ri kuhu, yo'ö dama gi kaxu nu'u hingya gamfi, ne hingi kaxu ya ku.

²Ha hingi pöhu, nuju dar gamfihu ma ga hö'sfu majöni gatho nu'u hingya gamfi. Nu'mu go ma gi hñö'sfu majöni ya meximhai, hage hinda tsa gi hñö'sfu majöni n'ar tsi t'ulo hñö 'mu.

³Wa hingi pöhu ma ga hö'sfu majöni ya enxe. Hage töte ár ñhembi nuya tema gi thohupu 'mu.

⁴Nu'mu gi thohu nuya hñöyu thokwa har ximhai, yo'ö gi exu da hñös'ahu majöni nu'u hinter m'efi har nijö.

⁵Di 'bet'a ri tsahu di xi'ahu njawa: Hage hinte gi 'ñehup'u n'ar ku di

pe'sa ar mfödi da japi da ñhanda nuya ku ntuhni.

⁶Ngetho gi 'bahwihu ri kuhu ha ya ts'ut'wi, ne gi ñhandwihu ha yá nthandi nu'u hingya gamfi.

⁷Nu'mu gi ntuñhu n'a ngu n'a, xka nts'uju. Yo'ö hingi tsetathohu togo bi ts'ok'ahu. Xiñho gi ñhethu te gatho nja'ahu.

⁸Ngetho nu'ahu hingi jahu njap'u. Gi ts'ojwu ne gi pëfu ri kuhu.

⁹Ha hingi pöhu, nuya ts'okte hinda ma da yut'a hár ts'ut'wi Jö. Yo gi kase ri mfenihu. Pöhu, nu'u 'bengwi ya jö'i, nu'u ndönga yá tsita emp'ö, nuya tsinganthöti, nu'u togo 'bengwi yá mi ndowi,

¹⁰ya bë, nu'u togo xa mö ar bojö, ya nti, ya ts'one, nu'u hat'a yá ñ'ohu da hñömba ár bojö, gathoyu hinda ma da yut'a hár ts'ut'wi Jö.

¹¹'Ra ngi njahup'u nú'mu hinge ngi ñ'emüithohu. Ha nupya xi nsuk'ahu, xi thök'ahu gatho ri ts'okihu, ne hinte ma ts'oki gi tuhu, ngetho bi gut'a ar tsi Hmu Hesukristo, ne ár Hñö ma tsi Dadahu ot'a ar 'befi ha ri tehu.

Ga ndöñhu Jö ha ma ndo'yohu

¹²Nuju tsa ga eñhu, nzatho ga othu gatho nö'ö di beñhu, mödi hinga gatho faxkagihu ga tsuhu ar ñho. Mödi nzathohmö, hinga ñhehu da dökgihu.

¹³Majöni nunar ñhuni bi thoki da ts'i da ma har müi, ha nu ar müi hongar ñhuni, mödi Jö ma da jö'sa n'a ne man'a. Numa ndo'yohu himbi thoki da mempa ar ts'oki, bi thoki da mempa ar tsi Hmu, ne ar tsi Hmu nda m'u ha ma ndo'yohu.

¹⁴Ne Jö togo bi ko'spa ár te ar tsi Hmu Hesukristo, ma da 'ñu ár ts'edi da ko'ska ma tehu n'ehe.

¹⁵Wa hingi pöhu, nuna ri ndo'yohu gehnu n'a xeni ár ndo'yo ar tsi Hmu Hesukristo. Hage ma ga hömfu n'a xeni ár ndo'yo, ne ga tethwu ár ndo'yo n'ar ts'o'behñö. Hin'ö, hinga jahup'u.

¹⁶Ha hingi pöhu, nö'ö togo da m'engwi n'ar ts'o'behñö, da n'adar ndo'yowi. Ngetho enga har T'ofu: Nuya yoho da n'adar ndo'yo.

¹⁷Ha nö'ö togo da m'uhwi ar tsi Hmu, da n'at'witho ár Hñö.

¹⁸'Wehu gi tsohu yap'u ar ts'oki gi 'bengwihu ya jö'i. Gatho nu ma'ra ya ts'oki ot'a n'ar jö'i, 'yoda nthi ár ndo'yo, ha nö'ö 'bengwi ya jö'i, ts'okase ár ndo'yo.

¹⁹Ha hingi pöhu, nuna ri ndo'yohu hingo ri metihu, gehnu ar ngu habu 'bu ár Hñö Jö xi t'a'ahu.

²⁰Jö bi gut'a xi mhödi bi dangagihu. Jange ndöñhu Jö ha ri ndo'yohu ne ha ri hñöhu, ngetho gatho go yá meti'ö.

Tema tho ha ya nthöti

7 Nupya ma ga thöt'a'ihu nuya nt'ani ga 'yangagihu nú'mu nga 'yotkagihu, ne di xi'ahu: Xiñhohmö nuya ñ'oho hinda hyongyá 'behñö.

²Honse ngetho jar ts'oki 'ra 'bengwi ya jö'i, xiñho n'a ngu n'a da 'ñese ár 'behñö ne ár döme.

³Ar ñ'oho da umba nö'ö di 'ñepi da umba ár 'behñö, ha nunar 'behñö dá jap'u ár döme n'ehe.

⁴Nunar 'behñöpya, hingo ár metise ár ndo'yo, gor meti ár döme.

Njap'u nunar ñ'ohō, hingo ár metise ár ndo'yo, gor meti ár 'behñö n'ehe.

⁵Yo gi nkoñhu n'a ngu n'a, hõse nu'mu xka nkohu njap'u ne gi umba ri muihu gi 'yafu Jö. M'efa gi penju gi 'buhu mahyegi man'agi, yo ma da tsat'ahu ar ts'ondöhi ne hinda tsa gi tsethu.

⁶Gehnu di xi'ahu da tsa gi 'yothu, mödi hinge n'ar 'bepate.

⁷Nguga di nemhö hinto da nthöti, hõse hinge mahyegigihu. Jö xi 'rakagihu n'ar nt'uni n'añ'o n'a ngu n'a. 'Ra umbi da nthöti, ma'ra hin'ö.

⁸Jange di xi'ahu, nu'ahu hinxka nthöthu ne nu'ahu xka n'anxuhu, xiñhohmö gi kohu njap'utho nguga di 'buse.

⁹Ha nu'mu gi hanthu hinxi 'ra'ahu Jö ar nt'uni gi 'busehu, xiñho gi nthöthu, ne hinge hyax'mu di oda ri mfenihunu.

¹⁰Ha nú'ahu xka nthöthu, hingo di 'bep'ahu. Njanu 'bep'ahu ar tsi Hmu ne xi'ahu njawa: Nunar 'behñö, yo ma da hye ár döme.

¹¹Ha nu'mu da hyegi, yo ma da mengi da nthöti. Ne nu'mu da tsahmö da mengi da m'uhwi ár döme man'agi, dá 'yot'a njap'u. Njap'u nunar ñ'ohō, yo ma da hye ár 'behñö.

¹²Di ne ga zo'ahu n'ehe, di xi'ahusega, hinxi mönga ar tsi Hmupyau. Nu'mu n'ar ku 'ñe ár 'behñö hingar gamfi ne hopi da m'uhwitho, yo ma da hyegi.

¹³Njap'utho n'ar nju n'ehe, nu'mu 'ñe ár döme hingar gamfi ne hopi da m'uhwitho, yo ma da hyep'u.

¹⁴Ngetho nunar döme hingar gamfi, ma da t'axka ár m'ui hár hogam'ui ár 'behñö. Ha nunar

'behñö hingar gamfi, ma da t'axka ár m'ui hár hogam'ui ár döme. Nu'mu hindi njap'u, nuya ri bötsihu hendar ñho'u 'mu, ha nuyu xint'axipyä.

¹⁵Ha nu'mu nö'ö togo hingar gamfi da 'wege, hyehup'u. Nuya ku hingi njapabi da m'uhwi, wa ar ndo wa ar 'behñö, ngetho Jö xi zokagihu ga 'buhu n'ar hogam'ui.

¹⁶Ngetho te gi pöke tsi nju, xi'mu gi japi da ñ'emui ri döme. Xi'ge tsi ku, xi'mu gi japa ri 'behñö da ñ'emui.

¹⁷N'a ngu n'a da 'yot'a ngu xi hwëkwabi Jö, ne da gohi ngu bi dinga ar tsi Hmu. Gehnu di 'bepabi gatho ya nijö.

¹⁸Hage ngi pe'spa ár nsegi ya xodyo nú'mu mi zu'a ar tsi Hmu. Kothu njap'u. Wa hinte ngi pe'su ar nsegi, yo ma gi tuthu.

¹⁹Ngetho nunar nsegi hinter me'ö, ha nu'mu hinte gi pe'su ar nsegi hinte ja. Nö'ö xiñho, gi 'yothu gatho nö'ö 'bep'ahu Jö.

²⁰Ngu ngi 'buhu n'a ngu n'a nú'mu mi zu'ahu ar tsi Hmu, njap'u gi kohu.

²¹Nú'mu mi zo'a ar tsi Hmu ngi ñ'emui, hage ngar 'bego ngi 'ñe ri hmu. Yo gi tu ri mu, mödi nu'mu da tsa gi k'ot'i, hyoni ha gi japi.

²²Ngetho nu'u togo bi zo'ahu ar tsi Hmu, ngi m'egohu ngi 'ñehu ri hmuhu, xi xot'ahu ar tsi Hmu. Ha nuya bi zu'ahu ngi mhuhu, beñhu nupya ár 'bego'ihu ar tsi Hmu Hesukristo.

²³Ar tsi Hmu bi gut'a n'ar döta njut'i bi xot'ahu, jange yo ma gi ñehhu da nja'ahu ár meti n'ar jö'i.

²⁴Tsi kuhu, di xi'ahu man'agi, ngu bi zu'ahu n'a ngu n'a ar tsi Hmu, njap'u gi 'buhu hár nthandi Jö.

²⁵Nuya hingi nthöti, hinte xi 'bepkagi ar tsi Hmu. Nuga di unga nö'ö di beni, ngu n'ar hoga 'bego xi dimba ár nhwëki Jö.

²⁶Xi ñhembitho nuya pa di 'buhupya, jange xiñhohmö da gota njap'u, hinda nthöti.

²⁷Nu'mu xka nthötwi n'ar 'behñö, yo ma gi hyegi. Nu'mu hinte xka nthötwi, yo ma gi hyoni hanja da mhi'ali.

²⁸Mödi njap'u, nu'mu gi ne gi nthöti, hingi nts'oki. Ha nu'mu n'ar nxutsi ne da nthöti, hingi ot'a ar ts'oki. Hönse nu'mu da nthöti, ma da me'sa ma'ra ya dumuiwa har ximhai, ne nuga di nemhö hingi thohu.

²⁹Tsi kuhu, di xi'ahu tx'uda ya pa pongi. Jange nu'u togo ñe yá 'behñö, humamuihu hinte gi ñehu.

³⁰Nu'u togo gi zoñhu, humamuihu ngu hingi zoñhu. Ha nu'u togo gi johyahu, humamuihu hingi johyahu. Ne nu'u togo gi ntañhu, humamuihu hinte gi thehu.

³¹Nu'u togo tsant'ö pe'skwa har ximhai, humamuihu hinte gi pe'su, ngetho nö'ö gi hanthuwa nzatho har ximhai, ma da thotho.

³²Jange di nemhöga gi 'buhu hinte di tup'a ri muihu. Nunar ñ'ohö 'büse, umba ár mui da mepa xiñho ar tsi Hmu, ne honi hanja da numañhobi.

³³Ha nö'ö xi nthöti, huxa ár mfeni nö'ö te jawa har ximhai, ne honi hanja da numañhobi ár 'behñö.

³⁴Ne njap'utho ya 'behñö n'ehe, nuna nxutsitho hingi ñhehwi nuna xi nthöti. Nunar nxutsi, umba ár mui da mepa ar tsi Hmu, xi 'weka ár ndo'yo ne ár mfeni da datwa hár

'ye'ö. Ha nuya xi nthöti, huxa ár mfeni nö'ö te jawa har ximhai, ne honi hanja da numañhobi ár döme.

³⁵Gathonu di xi'ahu di ne ri ñhohu, hinge di ne ga k'as'ahu. Di honi gi 'buhu n'ar m'ui xiñho, ne hinte da k'as'ahu gi hyoñhu ar tsi Hmu.

³⁶Ha nu'mu 'ra gi beñhu hingi ho ár t'inxu da tho ya jeye ne hinxi nthötatho, ne gi hanthu di ñepi da nthöti, 'yothu ngu gi beñhu, hingi othu n'ar ts'oki. Hyehu da nthöti.

³⁷Ha nö'ö togo tse ár mui ne xi beni hindi ñepi da thöta ár t'inxu, ne pödi xiñho nö'ö te pefi, xiñho njap'u n'ehe.

³⁸Di xi'ahu, nö'ö togo da unga ár t'inxu da nthöti, ot'e xiñho, mödi nö'ö togo hinda thöti, töte ár ñho nö'ö te ot'e.

³⁹Nunar 'behñö xi nthöti, ar t'ofö xipabi da m'uhwi ár döme nú'mu tetho. Ha nu'mu da du, tsä da mengi da nthötwi togo ne'ö, nu'mu da dinga n'ar gamfi.

⁴⁰Gehnu di benga, nzatho nu'mu hinda mengi da nthöta man'agi, ne di enga di pe'spa ár Hñö Jö.

Nuya nt'ets'i m'o'spa ya tsita emp'ö

8 Nupya ma ga xi'ahu nö'ö ngi ne gi pöhu: ngi angagihu, ha xiñho da ts'ipa yá ñhuni ya tsita emp'ö. Gatho di pöhu tema ga pehu. Hönse nunar mfödi jakagihu ga ñ'exu, ha nunar mhöte utkagihu ga faxu ma'ra.

²Nu'mu 'ra beni xa pö nzeze, hinte pö nö'ö mahyoni da bödi.

³Ha nu'mu 'bu n'a togo mö Jö, Jö go pö'ö n'ehe.

⁴Ma ga noñhu nuya ñhuni m'o'spa ya tsita emp'ö. Di pöhu, nuya tsita

hinter m'epiwa har ximhai, ne di pöhu n'ehe, n'adar Jö 'bui, hingi 'bü nzeýe.

⁵Mödi enga 'ra janü nzeýe ya jö mhets'i ne nuwa har ximhai. Hö, ja nzeýe ya tsita ne ya tsi hmu emp'u.

⁶Ha nuju di pöhu, honse n'ar Jö 'bui, togo ma Dadahu habu xpa e gatho te ja, ne nuju go yá metigihu. Ne di 'ñehu n'ar tsi Hmu, ar Hesukristo togo bi hyoka gatho ne bi 'raju ar te.

⁷Hinga gatho ya ku handi njap'u. 'Ra xki bödi mi pepa ya tsita emp'ö, ne nupya nú'mu tsipa yá ñhuni xi m'o'spabi, tsupa yá mfeni, ngetho hingi tse yá ñ'emui.

⁸Di pöhu, nunar ñhuni hingi kwakagihu Jö. Nu'mu ga tsihu wa hinga tsihu, hinte hu'skagihu, ne hinte högagihu.

⁹Hyanthu xiñho, yo ma gi jafu da mfe'sa nu'u hingi tse yá ñ'emui, da 'yent'a nö'ö gi beñhu xiñho da t'ot'e.

¹⁰Ngetho nu'mu nu'ge ja ri mfödi gi huxkwi habu ñunga ya mepate, ne da thop'u n'a ri ku hingi tse ár ñ'emui, beni hingi ho da ts'i. Ha da hyant'a'i gi tsi nuya ñhuni'u, hage hinda ne da zi n'ehe.

¹¹Ne njap'u nuna ri mfödi bi japi bi m'e n'ar ku togo hingi tse ár ñ'emui, nuna n'e xki danga ar tsi Hmu Hesukristo nú'mu mi unga ár te.

¹²Nu'mu gi ot'wa ar ts'oki ya ku ne gi ts'okwa yá mfeni, pontho gi ts'okwa ar tsi Hmu Hesukristo.

¹³Jange nu'mu nunar ñhuni di tsi, japa ma ku da mfets'e, hinga ma ga tsi, ne hinga japka ma ku da dagi.

**Njanu gi nuhu yá mpote
ar tsi Hmu Hesukristo**

9 Xi'mu, hage hendar mpotegi ar tsi Hmu. Hage hinda

tsa ga otka nö'ö di handi xiñho. Hage hinxta handga ma tsi Hmuhu Hesukristo. Wa hinxta ñ'emuihu, ne njap'u xi nheki ma 'befi ndi pepa ar tsi Hmu.

²Mödi 'ra enö hendar mpote ar tsi Hmu, honse nu'ahu gi hanthu hö njap'u. Ngetho xka ñ'emuihu, ja nhekip'u ár mpotegi ar tsi Hmu.

³Gehnu di xipabi nu'u togo thengagi eñ'u hendar mpote:

⁴Hage hindi 'ñepkagihe ga höñhe te ga tsihe 'mu.

⁵Hage hindi 'ñepkagihe ga tsihe n'ar nju ngu ma 'behñöhe, jangu nu ma'ra ya mpote, yá jödö ar tsi Hmu ne ar ku Pedro.

⁶Wa honse nuga ne ar ku Bernnabe, mahyoni ga mpehe ga töhe te ga tsihe.

⁷Hage xka nuhu n'ar ndogu honse n'amp'u te da zi. Habu xka nuhu n'ar ñ'ohö et'a ya obxi ne hingi juxa ar sofo. Ne nu'u togo su ya meti, hage hingi tsa da zipa ár 'ba.

⁸Hage di mönsega ngu mönga ya jö'i. Hage hingi e hár t'ofö ar Moise n'ehe.

⁹Ngetho hár t'ofö ar Moise enö njawa: Yo gi kotwa ár ne ar boi ne'ma ar t'ei töki. Hage Jö honse mi benga ya meti nú'mu mi mönga njap'u.

¹⁰Wa mi bengagihu n'ehe. Hö, bi t'ot'a mi bengagihu; ngetho pe'sa n'ar ndö'mi nö'ö togo mpot'i, jangu nö'ö togo töki, to'mi da dö n'a tui n'ehe.

¹¹Nuje pontho xta pothe ár mhö ar tsi Hmu ha ri muihu, hage di athe nzeýe nu'mu di ahe te ga tsihe, pontho di xohé.

¹²Nu'mu ma'ra xi hñönga nunar mfats'inu, töte di 'ñepkagihe ga

höñhe n'ehe. Hinxta ne xta ahe, ne di tsetathohe gatho, di nehe hinte da do'spa ár hoga mhö ar tsi Hmu Hesukristo.

¹³Ha hingi pöhu, nu'u togo mpe har nijö, ka ponu nö'ö te da zi. Ha nu'u mpe har m'oxm'oñho, ka ponu te da zi n'ehe.

¹⁴Ar tsi Hmu bi 'bepkagihu njanu: Nu'u togo mönga ar hoga mhö, har 'befinu ka da dimp'u te da zi.

¹⁵Hinte xta höngaga. Hindi peñ'ahu nunar he'minu di ne ga ja'ahu gi 'yothu njap'u. Di 'bui ga tu m'et'o, ne hindi ne da thömga nunar nsu di mpe njap'utho.

¹⁶Ngetho nu'mu di mönga ar hoga mhö, hinda tsä ga exa ma nsu. Xi njakagi ga mönganu. Hwëkatagi nu'mu hinga mömba ár hoga mhö ar tsi Hmu.

¹⁷Jange nu'mu ga netho ga ot'e, ma ga pe'sa ma nthöhö. Ha nu'mu hindi ne ga ot'e, mahyoni ga ot'e, ngetho go xi zoga ar tsi Hmu nunar 'befinu.

¹⁸Ndana ma nthöhö 'mu. Nö'ö ma nthöhö, gehnu da tsä ga mömba ár hoga mhö ar tsi Hmu ne hinte ga adi, ne njap'u hinte ga ju nö'ö di 'ñepkagi ga höni.

¹⁹Mödi hinto ár 'begogi, xta m'egose ga pepa gatho, di ne ga tö nzeye da hñömba ár hoga mhö ar tsi Hmu.

²⁰Di temba yá m'ui ya xodyo, ne njap'u da yut'u hár 'ñu ar tsi Hmu n'ehe. Di feta nu'u togo temba ár t'ofu ar Moise, njap'u ga tsi'u n'ehe, mödi nuga hindi temhö.

²¹Di feta nu'u togo hingi temba yá 'bepate ar Moise, ne njap'u di ne ga tö nu'u hingi teni. Mödi nuga hinga

xa majöni hindi temba yá 'bepate Jö, ngetho di temba yá 'bepate ar tsi Hmu Hesukristo.

²²Xta ñhe'be nu'u togo hiñ'otho yá ts'edi, di honi ga töhö da e hár 'ñu ar tsi Hmu. To gatho di feti, ne njap'u hagatho da tsä ga tö 'ra'u.

²³Gathonu di ot'e di honi da nunga ár hoga mhö ar tsi Hmu, ne ga hönga nuya ñho n'ehe.

²⁴Ha hingi pöhu, nu'u togo ntö har nhixt'i, majöni gatho nixt'i, ne n'atho nö'ö togo ma da hñöxa ar nthöhö. Umba ri muihu gi hñöñhu nunar nthöhönu.

²⁵Nu'u togo ñhoki da ntöhö, hingi ot'a nö'ö te da k'a'spabi da ntöte. Nuyu xa umba yá mui da dö n'ar nthöhö da nhwati, ha nuju di hoñhu n'ar nthöhö hiñham'u da thege.

²⁶Nuga di honi ga ntöte, hinga njangu nu'u togo ñ'entho, ne n'a ngu nu'u ntuhni, ense ya mpetgu har ndöhi.

²⁷Hin'ö, nuga di fe ma ndo'yo da 'yot'a nö'ö di nega, hinga nö'ö ne'ö. Ngetho hindi ne da t'engagi, mödi di faxa ma'ra da ntöte.

Ar ñhumamui hinto da ndönga ya tsita emp'ö

10 Tsi kuhu, di ne gi pöhu n'ehe, ma palehu gatho mi hexa ar gui, ne gatho bi 'ranga ar ñhontho.

²Gathoyu pontho bi nxixthe har gui ne har ñhontho, mi ñ'owi ar Moise.

³Ne gatho bi zi n'adar ñhuni mi pehna Jö.

⁴Ne bi zi n'adar dehe mi umba Jö, ngetho mi tsithe har do xki mehna Jö mi ñ'owi'u, ne nunar donu, gehnu ar tsi Hmu Hesukristo.

⁵Ha Jö himbi numañho nzeye'u, jange yá ndo'yo bi nxanu ha ya ot'at'oho.

⁶Gathoyu bi thogi ne da xo ma dahu, hinga hyoju nö'ö hingi ho ngu bi hyok'u.

⁷Jange yo ma ga ndöñhu ya tsita emp'ö, ngu bi 'yot'a 'ra'u. Njanu enga har T'ofo: Nuya jö'i bi hñu ar ñhuni ne ar ts'ithe, m'efa bi nank'u bi ñ'eni.

⁸Yo ga 'bengwihu ma'ra ya jö'i ngu bi 'yot'a 'ra'u, ne n'apatho bi du yonthebe ya nthebe.

⁹Hinga xa'sfu ár kwe ar tsi Hmu ngu bi 'yot'a 'ra'u, ne bi du'u xki muhna ya k'eño.

¹⁰Hinga ñömañ'uhu ngu bi 'yot'a 'ra'u, ne bi du bi hyo togo ba 'behni nda hyo'u.

¹¹Gathoyu bi thogi ne da xo ma dahu, ne xi t'ot'i da hñubga ma muihu togo di 'buhu nuya ngöxapayu.

¹²Jange nö'ö togo beni xi nze ár jamfi, dá ntsuni, yo ma da mfets'e ne da dagi.

¹³Gatho nuya ts'ati xpa ep'ahu, mahyetho ngu ts'ata ma'ra. Ha Jö ot'a ngu xi mö, hinda hyegi da zop'ahu n'ar ts'ati hinda tsa gi tsethu. Ngu xta nheki ar ts'ati, dama da nheki hanja gi poñhu n'ehe, ne gi tsethu.

¹⁴Jange ma tsi hmöka kuhu, 'wehu tohu yap'u ar mfeni gi nthöskwihu nu'u ndönga ya tsita.

¹⁵Di zo'ahu njap'u, ngetho di beni gi pöhu tema gi pehu, jange hyanthu di njap'u nö'ö di mö.

¹⁶Nú'mu di umfu njamödi Jö, ne di tsihu ar nt'eni njöpi, ne da 'ñenö di tsifu ár ji ar tsi Hmu Hesukristo,

ne di n'at'wihu'ö. Ha nunar thuhme di heju, ne da 'ñenö di n'at'wihu ár ndo'yo'ö.

¹⁷Mödi di nzeyehu, n'adar thuhme di tsihu, jange di n'adar ndo'yohu.

¹⁸Jangu nuya xodyo tenda yá nt'umbi unga yá m'oñho, ne nú'mu xta zi'u, ne da 'ñenö n'at'wi ar m'oxm'oñho.

¹⁹Hage gi beñhu di ne ga xi'ahu nuya tsita ja yá 'befi'u. Wa gi beñhu jár 'befi nö'ö te t'umbabi'u.

²⁰Hin'ö. Nuga di beni, nu'u togo po'spa ar ñhuni ya tsita, go po'spa ya ts'ondöhi, hingo umba Jö. Ne nuga hindi ne gi ntsixkwihu ya ts'ondöhi.

²¹Hingi tsa gi tsifu ár t'eni ar tsi Hmu Hesukristo ne ár t'eni ya ts'ondöhi, ne hinda tsa gi hñuxu hár mexa ar tsi Hmu ne hár mexa ya ts'ondöhi.

²²Wa xiñho ga tsöthwu ár mui ar tsi Hmu. Ha gi beñhu töte ma ts'edihu.

Gatho nö'ö ga othu, ga jafu da nheki ár nsunda Jö

²³Nuju, tsa ga eñhu nzatho ga othu gatho nö'ö di beñhu, mödi hinga gatho faxkagihu ga tsuhu ar ñho. Mödi gatho nzathohmö, hinga gatho faxkagihu da te ma ñ'emuihu.

²⁴Hinto gi hyoñhu ri ñhosehu, umba ri muihu gi hyomfu ár ñho nu ma'ra.

²⁵Gatho nö'ö 'ba har 'bango, tsihu, ne yo gi ñ'anihu tema ngo'ö, ne hinte da zu'a ri mfenihu.

²⁶Ngetho gor meti ar tsi Hmu ar ximhai ne gatho nö'ö te jawa.

²⁷Nu'mu n'ar jö'i hingar gamfi da zix'ahu hár ngu, ne gi ne gi möhu,

gatho nö'ö te da 'bös'ahü har mexa, tsihü, ne yo te gi ñ'añhü. Njap'u hinte da zu'a ri mfenihü.

²⁸Ha nu'mü n'a togo da xi'ahü xi 'bo'spa ya tsita, yo gi tsihü. Hyomfu ár ñho nö'ö togo bi xi'ahü, ne hinte da ja ár tsumfeni. Gehnü engá har T'ofó: Ár meti ar tsi Hmu ar ximhai ne gatho te jawa.

²⁹Nu'mü di xi'ahü ar tsumfeni, hingo ri mfenihü, ár meti nö'ö man'a. Da tsá gi ñeñhühmö, yo'ö hingi nhumaño ga othe nö'ö di nehe, honse di hoñhe hinte da zupa ár mfeni nu'u ma'ra.

³⁰Xi'mü di umfe njamödi Jö ga ñuñhe, hage ma da nthengagihe hanja di othe 'mü.

³¹Jange nu'mü gi ñuñhü, gi tsithehü, wa te man'a gi pehü, gi 'yothü gi hyoñhü m'et'o da t'e'spa ár nsunda Jö.

³²Yo ma gi jafu da mfe'sa ya xodyo, nu'u hingya xodyo, wa nu'u togo xi ñ'emüi ar tsi Dada.

³³Jangu nuga di honi hanja da ñet'a maño yá müi gatho. Hindi honse ma ñho, di homba ár ñho gatho, di ne da mpo'u n'ehe.

11 Tëngagihü ma m'ui ngu di tembaga ár m'ui ar tsi Hmu Hesukristo.

Hanja da ñhoka ya 'behñö

²Tsi kuhü, di es'a ri nsuhü, ngetho hinxka pumhnigihü, ne gi tenthü nuya nt'uti da tsok'ahü.

³Di ne gi pöhu n'ehe, ar tsi Hmu Hesukristo gehnü ár ñöxhmu gatho ya ñ'ohö, ha nunar ñ'ohö ár ñöxhmu ár 'behñö, ngu Jö gehnü ár ñöxhmu ar tsi Hmu Hesukristo.

⁴Jange nu'mü n'ar ñ'ohö ko'ma ár ñö da mat'a Jö, wa da mömba ár mhö Jö, hingi numansu togo ár ñöxhmu.

⁵Ha gatho nuya 'behñö mat'a Jö, wa mönga ya mhö umba Jö, ne hingi ko'ma ár ñö, hingi numansu ár ñöxhmu, jangutho nu'mü da 'ñöxt'a ár ñö.

⁶Ngetho nu'mü ar 'behñö hingi ne da go'ma ár ñö, dá ñ'öxt'mü. Ha nu'mü n'ar m'etsa da ñ'öxi wa da 'ñöxt'a ár ñö, dá go'ma 'mü.

⁷Nu ar ñ'ohö hingi ho da go'ma ár ñö, ngetho di hñöxa Jö, ne ka nhekinü ár nsunda'ö, ha nu ar 'behñö ka nhekinü ár nsu ar ñ'ohö.

⁸Ngetho nunar ñ'ohö hinxpa e har 'behñö. Nunar 'behñö xpa e har ñ'ohö.

⁹Nunar ñ'ohö himbi thoki ngetho mi hongá ar 'behñö, nunar 'behñö hö, bi thoki ngetho mi hongá ar ñ'ohö.

¹⁰Jange ar 'behñö mahyoni da go'ma ár ñö, ne da nheki numansu ár ñöxhmu, ngetho handa ya enxé.

¹¹Ha nuya xta jamfihü ar tsi Hmu, hingi tsá ga eñhü, nunar ñ'ohö hingi hongá ar 'behñö, wa ga eñhü ar 'behñö hingi japa ar 'bedi ar ñ'ohö.

¹²Ngetho jangu ar 'behñö ba ponga har ñ'ohö, ar ñ'ohö m'u har 'behñö nuya payü. Mödi Jö go umba ár te gatho.

¹³Bensehü, hage xiñho hinda go'ma ár ñö ar 'behñö nú'mü ñöwi Jö.

¹⁴Gi pöhu xiñho, njanu bi hyogagihü Jö, ngetho n'ar m'etsa n'ar ñ'ohö da hye ár xtö da te xi ma.

¹⁵Ha nu ar 'behñö nzatho nu'mu da hyegi da te ár xtö, ngetho xi t'umba ár xtö ngu ar njöxañö.

¹⁶Ha nu'mu ja togo ne da ntsañhöki, nuje hindi teñhe man'ar nt'umbi, ne njap'u nu ma'ra ya gamfi.

**Nö'ö hingi ho da t'ot'a
hár t'oxi ar tsi Hmu**

¹⁷Nupya ja tema ga xi'ahu n'ehe, ne hinga ma ga es'ahu ri nsuhu, ngetho hingi mhunsu gi 'yothu nö'ö xiñho, gi othu nö'ö hingi ho.

¹⁸M'et'o ma ga xi'ahu, enö nú'mu gi othu ri mhunts'ihu har nijö, di ode jar ñhege, ne di beni hö njap'u n'a tsi tui.

¹⁹Ngetho mahyoni da njap'u, ne da nheki togo majöni ma da demba ár 'ñu ar tsi Hmu.

²⁰Jange nú'mu gi othu ri mhunts'ihu, nö'ö gi tsihu hingár t'oxi ar tsi Hmu.

²¹Ngetho nú'mu gi nt'oxihu, n'a ngu n'a 'bet'o da zise ár ñhuni. Njap'u 'ra kotho tunthu, ha ma'ra thotho nö'ö xi zi.

²²Hage hinte gi pe'su ri nguhu habu gi ñuñhu ne gi ntsithehu. Wa hinte gi nuthwu ár nijö Jö, ne gi ne gi 'bethwu yá tsá nu'u hinte pets'i. Te ga xi'ahu. Nuwa hö, hinga es'ahu ri nsuhu.

Ár t'oxi ar tsi Hmu

(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lk. 22:14-20)

²³Ngetho nuga xta ut'ahu nö'ö xi utkagi ar tsi Hmu n'ehe: Nö'ö ar pa bi nda ar tsi Hmu Hesu, nor nxui'ö bi gu ar thuhme.

²⁴Ne mi wadi bi unga njamödi, bi hyeke ne bi 'ñenö: Hñöñhu gi tsihu,

gehnü ma ndo'yo ma da theni da gut'a ri ts'okihu. 'Yothu njanu gi bengagihu.

²⁵Nu mi wadi bi nt'oxi, bi gu ar t'eni ne bi 'ñenö: Nunar t'eninü jangu n'ar 'ra'yo nkohi ma da zok'ahu Jö xta nhö'ma ma ji. 'Yothu njanu nú'mu gi tsihu gi bengagihu.

²⁶Jange nú'mu gi tsihu ar thuhme ne gi tsihu te po nunar t'eninü, gi dahü majöni ár ndöte ar tsi Hmu Hesukristo. Gi jahup'u gi to'mhu ar pa da zohö.

**Nu'u hingi tsipa ár t'oxi ar
tsi Hmu ngu di 'ñepi**

²⁷Nu'mu n'a togo da zi nunar thuhmenü ne nunar t'eninü, ne hingi ot'a ngu di 'ñepi, ma da thoxxa ár ji bi nhö'mbabi ar tsi Hmu, ne ár ndo'yo bi ts'ut'wabi.

²⁸Jange tsasehu n'a ngu n'a tengu gi 'buhu, ne tsihu nunar thuhmenü ne nunar t'eninü.

²⁹Ngetho nö'ö togo tsi ar thuhme ne tsi ar t'afi po har t'eni, ne hingi japamasu tema di bonga ár ndo'yo ar tsi Hmu, nts'okse njap'u.

³⁰Jange nzeye gi hñeñhu, ne xi went'ahu, ma'ra xi hyoñ'ahu Jö.

³¹Nu'mu ga tsasehu tengu di 'buhu, hinte da thoxxagihu.

³²Ha nu'mu da thimgagihu xta nts'oju, ar tsi Hmu 'raju ma njutguhu, ne njap'u hinga möhu har tsibi mahyegiwi nu ma'ra ya meximhai.

³³Jange di xi'ahu tsi kuhi, nú'mu gi mhunsu gi nt'oxihu, to'mhu n'a ngu n'a ri ñ'ohu.

³⁴Nu'mu gi tunthuhu, ñuñhu ha ri nguhu, hinte di ja te da thoxx'ahu nú'mu gi kwathu har mhunts'i. Nu

ma'ra ya nt'ani ga 'yangagihu, ga xi'ahu xka ñöhu m'efa xka map'u.

Ya hogant'uni unga Jö

12 Tsi kuhu, di ne gi pöhu xiñho nuya hogant'uni unga Jö.

²Ha hingi beñhu, nú'mu hinge ngi pöhu ár mhö Jö, ngi m'ethu habu gatho mi ts'ix'ahu ma ngi ndöñhu ya gone tsita.

³Jange di ne ga xi'ahu, hinjo'o n'ar jö'i da 'ñenö ñö xi nzimba ár ts'edi ár Hñö Jö, ne tsanga ar tsi Hmu Hesu. Ne hinjo'o n'a da 'ñemba ar Hesu gehnu ar Hmu, nu'mu hingi pe'spa ár Hñö Jö.

⁴Ma ga xi'ahu hö, ja nzeye ya hogant'uni, mödi n'adar Hñö Jö togo uni.

⁵Ne ja nzeye ya 'befi hanja ga mpehu, mödi n'adar tsi Hmu di pefu.

⁶Ja nzeye hanja nheki ár ts'edi Jö, ha gese'ö togo ungar ts'edi ne ot'a gatho.

⁷Gathogihu xi nheki ha ma tehu ár ts'edi ár Hñö Jö, ne njap'u ga mfaxu n'a ngu n'a.

⁸Ár Hñö Jö xi umba 'ra da me'sa ar hoga mfödi da ñö, ma'ra xi t'umba n'ar hoga mfeni da uta ma'ra. Gathoyu get'ár Hñö Jö togo uni.

⁹Ma'ra xi t'umba n'ar döta ñ'emui, ma'ra xi t'umba ar ts'edi da othe ya dathi. Nuyu n'ehe get'ár Hñö Jö togo xi umbi.

¹⁰Ma'ra xi t'umba ar ts'edi da 'yot'a ya nt'udi, ma'ra da mönga ya hñö xi umba Jö. Ma'ra xi t'umba ar mfödi da bödi ha hömpa ár Hñö Jö n'a togo ñö wa hin'ö. Ma'ra xi

t'umbabi da ñö ya hñö n'añ'o, ne ma'ra xi t'umbabi da bödi tema di bonga nuya hñö'u.

¹¹Ne gatho nuya 'befiyu, n'ase togo ot'e, gehnu ár Hñö Jö togo hembra n'a ngu n'a ngu ne'ö da umbabi.

¹²Ngetho njangu ár ndo'yo n'ar jö'i, mödi nzeye yá xeni, n'adar ndo'yo. Njap'utho ár nijö ar tsi Hmu Hesukristo n'ehe.

¹³Di n'adar ndo'yohu, ngetho n'at'wu da nxixthehu gatho hár Hñö Jö, wa ya xodyo wa nu'u hingya xodyo, ya 'bego wa ya hmu, gatho bi t'akagihu ga höñhu n'adar Hñö Jö.

¹⁴Nunar ndo'yo 'mu, hingi n'adar xeni, nzeye.

¹⁵Nu'mu da 'ñenga ar wa: Nuga hingár metigi ar ndo'yo ngetho hendar 'ye. Hage njap'u hingár meti ar ndo'yo 'mu.

¹⁶Wa nu'mu da 'ñenga ar gu: Hingár metigi ar ndo'yo ngetho hendar da. Hage hingár meti ar ndo'yo njap'u 'mu.

¹⁷Nu'mu har da da nxogep'u ar ndo'yo, hanja nda tsä nga öhu 'mu. Wa nu'mu har gu nda nxogep'u ar ndo'yo, hanja nda tsä nga mpöhu 'mu.

¹⁸Ne Jö go xi tuta n'a ngu n'a ya xeni har ndo'yo, ngu xi ne'ö.

¹⁹Ngetho nu'mu n'adar xeni di jwata xoge ar ndo'yo, hage ar ndo'yo njap'u 'mu.

²⁰Majöni nzeye ya xeni, ha n'adar ndo'yo.

²¹Nunar da hingi tsä da 'ñemba ar 'ye: Hindi hoñ'i. Nunar ñö hingi tsä da 'ñemba ar wa: Hingi jaka ar 'bedi.

²²Hin'ö, hingi njap'u. Di xi'ahu, nu'u nheki hinte pe'sa yá ts'edi, go xa mahyoni'u.

²³Nuya xeni hints'u pe'sa yá nsu, go xa di japamasuhu di hethu. Ha nu'u ya xeni hingi nzatho, go di hethu xiñho'u.

²⁴Ngetho nu'u ya xeni xi nzatho, hinga mahyoni da njapamasu. Jö bi toka ar ndo'yo, ne bi umba ár nsu nu'u mi k'at'wi.

²⁵Ne njap'u hinda nja ar ñhege, ne n'a ngu n'a da maxa ár ñ'ohu.

²⁶Njap'u nu'mu n'a xeni tho ar ugi, gatho ar ndo'yo tsamañ'u. Ha nu'mu n'a xeni t'e'spa ár nsu, gatho ar ndo'yo johyawu.

²⁷Di njahup'u n'ehe. Nguju ár ndo'yogihu ar tsi Hmu Hesukristo, ne n'a ngu n'a, n'a xenigihu di jwathwu ár ndo'yo'ö.

²⁸Ne xi 'ñexkagihu Jö har nijö: M'et'o xi 'ñexa yá mpote ar tsi Hmu, m'efa nu'u mönga ya hñö xi umba Jö. Ár hñu ya utate, m'efa nu'u ot'a ya nt'udi. M'efa nu'u togo othe, ne nu'u faxte, nu'u togo ya ndö, ne nu'u ñö ya n'añ'o hñö.

²⁹Hage gatho ya mpote. Wa gatho mönga ya hñö xi umba Jö. Wa gatho ya utate. Wa gatho ot'a ya nt'udi.

³⁰Hage gatho xi t'umbabi ar ts'edi da othe ma'ra. Hage gatho ñö ya n'añ'o hñö. Wa gatho pödi te di bongu nuya hñöyu.

³¹Umba ri muihu gi pe'su nuya hogant'uni töte yá nsu. Ha nuga ma ga ut'ahu n'ar 'ñu töte ár ñho.

Ar mhöte

13 Tsi kuhu, nu'mu gar ñömhö ma'ra yá hñö ya jö'i, wa gar

ñömhö ngu ya enxé, ne hindi pe'sa ar mhöte, di ñhe'betho n'ar xiujö ngani, wa n'ar bojö fat'i.

²Nu'mu di mömba nö'ö xika Jö, gar pö gatho nö'ö hindi födi, di tso ma mfeni gatho nö'ö pö ya jö'i, ne gar pe'sa n'ar ñ'emui da tsá ga japa ya t'ohö da mponi, ha hindi pe'sa ar mhöte, hinter mekagi.

³Mödi ga umhö gatho ma ñho da themba ya hyoya, ne ga umhö ma ndo'yo da ts'öt'i, ne hindi pe'sa ar mhöte, hinte da maxkagi'ö.

⁴Nö'ö togo pe'sa ar mhöte, xa ja ár ts'eti, ar hogajö'i, ne hingi hyokwa yá ñho nu ma'ra. Hingar ñ'ets'i, hingar gese.

⁵Hingar boka, hingi honse ár ñho. Hingi mbö ár kwe, ne hingi kwatatho hár mu.

⁶Hingi johya handa ma'ra ot'a nö'ö hingi ho, ngetho nö'ö togo pe'sa ar mhöte johya da hyanda ar ñho.

⁷Nö'ö togo pe'sa ar mhöte, tsetatho gatho te da 'ñepabi, ñ'emuiho gatho, hingi tsaya to'ma ar ñho, hingi ñhegi da dö ya thogi.

⁸Nunar mhöte hiñ'otho ár ngöts'i. Ma da göxa ar ts'edi xi t'umbabi nu'u togo mönga te xipa Jö, ma da göxa ya n'añ'o hñö, ne ma da the ar pa di ja ar hoga mfeni.

⁹Ngetho n'a xenitho di pöhu, ne man'a xeni xi utkagihu Jö ga möñhu.

¹⁰Ha nu xta ep'u ar pa ga pöhu xiñho, nuna tsi xenitho di pöhu da göx'ö.

¹¹Nú'mu ndar bötsi ndi ñö ngu n'ar bötsi, ndi pe'spa ár mfeni n'ar bötsi, ne ndi handa gatho ngu handa n'ar bötsi. Ha nú'mu nda

te, ne da ñ'ohó, da hep'u nõ'ö ndi hñóxkagi n'ar bõtsi.

¹²Nupya di hanthũ ngu n'ar ñhe xi mboitho; nuya pa'u ma ga hanthũ xiñho. Nupya di pöhu n'a xenitho, ha nu'mú hö, ma ga pöhu ngu xi bökagihũ Jö.

¹³Nupya di pe'su ar ñ'emui, ar ndo'mi ne ar mhöte, nuya hñuyũ, ha nunar mhöte go töte ár nsu'ö.

Ar hogant'uni da ñö ya n'añ'o hñö

14 Umba ri muihu gi pe'su ar mhöte. Hyoñhu ya hogant'uni unga Jö, ne nuya hogant'uniyu, hyoñhu m'et'o gi möñhu nõ'ö xi'ahũ Jö.

²Ngetho nõ'ö togo ñö ya n'añ'o hñö, hingi zo ya jö'i, ñöwise Jö. Hinto pödi tema mö, mödi mönga nõ'ö himi fö mam'et'o ngu umba ár Hñö Jö da mö.

³Ha nõ'ö togo mönga tema xipa Jö, zo ya jö'i da te yá ñ'emui, da humbyá mui, ne da hot'i.

⁴Nö'ö togo ñö ya n'añ'o hñö, japase ár ñ'emui da te. Ha nõ'ö mönga te xipa Jö, faxa gatho ya ku da te yá ñ'emui.

⁵Jange nuga di nemhö gatho gi ñömhöhu ya n'añ'o hñö, mödi töte ár ñho gi mömfu te da xi'ahũ Jö. Ngetho nõ'ö togo mönga te xipa Jö, töpa ár nsu togo ñö ya n'añ'o hñö. Nuyũ xiñho, hõse nu'mu ja togo da mö tema di boni, ne da maxa ar nijö.

⁶Tsi kuhũ, xi'mu ga map'u di ñö ya n'añ'o hñö, tema ñho di hös'ahũ. Gar hös'ahũ n'ar ñho nu'mu gar xi'ahũ nõ'ö xi utkagi ne xi 'raka Jö ga mö, ne di ut'ahũ ya hoga mfeni xi t'akagi.

⁷Njangu nuya nthuza ne ya 'bida, nu'mu hindi n'añ'o yá nzuni, hindi födi tema thuhu da thut'i di zunt'a n'a wa man'a.

⁸Ha nu'mu n'ar k'axt'athuxi hinda unga xiñho ár m'ei, nuya ndogu hinda ñhoki da ntunm'u.

⁹Gi njahup'u n'ehe, nu'mu hinto tso yá mfeni nõ'ö te gi möñhu, pontho gi ñösehu.

¹⁰Xa ja nzeye ya hñö har ximhai, ne gatho'u o yá ñu tema di boni.

¹¹Ha nu'mu hindi pöhu tema di bonga n'a ngu n'a nuya hñö mönga nõ'ö togo ñö, handgagihũ ngu dar me yap'uhu, ne njap'u di hanthũ'ö n'ehe.

¹²Jange nu'ahũ, xa gi nehũ gi pe'spabihũ 'ra ya hogant'uni unga Jö, umba ri muihu xa gi pe'su nu'u da maxa ya ku da te yá ñ'emui.

¹³Jange nõ'ö togo ñö ya n'añ'o hñö, 'yafu Jö da tsa gi pöhu ne gi xifu ya ku tema di boni n'ehe.

¹⁴Ngetho nu'mu di ñöwihũ Jö ha man'ar hñö hingi födi, ma hñöhu mat'ajö, ha numa mfenihũ hinte fats'i.

¹⁵Te ga pehu 'mu. Ma ga ñöwihũ Jö ha ma hñöhu, ga pöhu n'ehe tema di xipabihũ. Ma ga tuthwũ Jö ha ma hñöhu, ga pöhu tema di tuthwũ n'ehe.

¹⁶Ngetho nu'mu di nsundahũ Jö di möñhu ya mhö hingi ponga ma mfenihũ, hõse po ha ma hñöhu, nõ'ö togo xi ma da 'yoxtho, hanja tsa da ñenö, hö njap'u nõ'ö di umfu njamödi Jö, nu'mu hingi pödi tema di möñhu.

¹⁷Nuju majöni di umfu njamödi Jö, ha nõ'ö man'a oxkagihũ, hinte faxa nõ'ö di möñhu.

¹⁸Di umba njamödi Jö di tö'ahu ga ñö ya n'añ'o hñö.

¹⁹Mödi har nijö, töte ár ñho ga mönga kut'a ya mhö ne ga pödi tema di boni, ne njap'u ga uta ma'ra, hinge ga mönga n'anthebe ya nthebe ya mhö ha ma'ra ya hñö hingi födi.

²⁰Tsi kuhü, hyehup'u gi beñhu ngu n'ar tsi bötsi. Hö, di hñöx'ahu n'ar tsi bötsi hingi pö ar ts'oki, ha gi hyanthu xiñho tema gi beñhu ngu n'ar döta jö'i n'ehe.

²¹Jangu xi t'ot'a hár T'ofö Jö: Ma ga zo nunar hnininu ha ya n'añ'o hñö ñö ya jö'i 'bu ma'ra ya hai, mödi njap'u hinda ma da 'yöde, njanu enga ar tsi Hmu.

²²Nuya n'añ'o hñö gehnu n'ar nt'udi, hingi t'umba ya gamfi, t'umba nu'u hingya gamfi. Ha nu'u togo mönga te xipa Jö, hingi nsipa nu'u hingya gamfi; nuyü hö, nsipabi nuya gamfi.

²³Nu'mü gathö ya ku n'at'wü da mhunts'i ne gathö di ñö ya n'añ'o hñö, ne da yut'a n'ar 'ra'yo wa n'a hingar gamfi hinte pödi, ha hinda 'ñenö xka 'be ri mfenihu.

²⁴Hingi njap'u nu'mü gathö gi möñhu nö'ö te xi 'ra'ahu Jö, ne da yut'a n'ar 'ra'yo, wa n'a hingar gamfi, ne da 'yox'ahu, ma da zo ár müi nö'ö te gi xifu, ne da zo ár mfeni.

²⁵Ne da nhekithö gathö tema pe'sa hár müi, jange dama da ndandihmö da nsundabi Jö, ne da 'ñenö, majöni gi 'buhwihu Jö.

²⁶Tsi kuhü, nö'ö gi pehu nú'mü xki mhunsu, n'a ngu n'a möñhu nö'ö gi höhu: gi tuthu ya nsadi, gi uthu ya ku. Thokwabihu nö'ö xi

ut'ahu Jö, gi möñhu ya n'añ'o hñö, wa gi möñhu te di bonga nuya hñöyü. Gathonu 'yothu, hyoñhu da te yá jamfi ya ku.

²⁷Ha hönse ngu yoho hñu, ne 'raman'a di ñö ma'ra ya n'añ'o hñö, ne di 'bu n'a togo da mönga tema di bonga nö'ö mö.

²⁸Ha nu'mü hinjo'o togo da mönga tema di bonga nuya hñöyü, dá ñhe har nijö, ne di nöwise Jö.

²⁹Njap'u nuya mönga te xipa Jö da ñö, dá ñö yoho wa hñu, ne nuya ma'ra da nu ha xiñho te mö wa hin'ö.

³⁰Ne nu'mü nö'ö to hudi, da t'umba ár mhö Jö, dá ñhe nö'ö man'a, ne da ñö'ö.

³¹Ngetho tsá gi möñhu te xi 'ra'ahu Jö, 'raman'a gi nöhu. Njap'u da bö gathö nö'ö hingi pödi, ne gathö da nhu'mba yá müi.

³²Nuya togo mönga te xi xipa Jö, dá bödi da zixa nunar nt'uninu.

³³Ngetho Jö hingi numañho ar ñöxhnathö, ne'ö ar hogam'ui. Jangu ot'a ha ya mhunts'i gathö nu ma'ra ya nijö, gehnu gi tenthü.

³⁴Nuya 'behñö da ñhethö ha ya mhunts'i, ngetho hingi t'umba ar seki da ñö. Dá 'yoxthö nö'ö nsipabi, ngu mönga har T'ofö.

³⁵Ha nu'mü ne te da bödi, xta zonga hár ngu da 'yamba ár döme, ngetho hingi nheki xiñho da ñö n'ar 'behñö har mhunts'i.

³⁶Beñhu hinxpa pömp'u ár mhö Jö, ne hingi hönse'ihu togo xka 'yohu.

³⁷Ne nu'mü n'a gi kaxmbenihu gi möñhu nö'ö xi'ahu Jö, wa gi pe'su ma'ra ya nt'uni unga ár Hñö Jö, pöhu 'mü nuya mhöyü di ot'ahu, yá 'bepate ar tsi Hmu.

³⁸Ha nö'ö hingi ne da japamasu, yo gi jafumasu n'ehe.

³⁹Jange tsi kuhü, umba ri müihü gi möñhü te xi'ahü Jö, ne hingi hñöjwü togo ne da ñö ya n'añ'o hñö.

⁴⁰Gatho gi 'yothü ngu di 'ñepi, ne di o ár 'ñu.

Ár menga nte nu'u xi du

15 Tsi kuhü, di ne gi beñhü nunar hoga mhö da xi'ahü, gehnü xka hñöñhü ne hinxka hyehup'u.

²Jange xka mpohü, nu'mü xa gi umba ri müihü gi teñhü nunar hoga mhö xta xi'ahü. Ha nu'mü hin'ö, xi m'ep'utho ri ñ'emüihü.

³Ngetho m'et'o xta ut'ahü nö'ö xi t'utkagi n'ehe: Nunar tsi Hmu Hesukristo bi unga ár te bi gutka ma ts'okihü, ngu enga hár T'ofö Jö.

⁴Bi t'agi ne bi mengi bi nte man'agi, ngu enga har T'ofö n'ehe.

⁵Ne bi ñ'udi bi hyanda ar Pedro, m'efa bi hyanda nu'u ma'ra yá mpöte.

⁶Ne m'efa bi ñ'udi bi n'amahyanda mi tho kut'anthebe ya ku. Nzeye 'butho, ma'ra xi du.

⁷Ne bi ñ'udi bi hyanda ar Hakobo, m'efa bi ñ'udi bi hyanda gatho ya mpöte.

⁸Ne ár ngöts'i bi ñ'udi da handga, ngu n'ar tsi ñaxki hingi jwata yá pa.

⁹Nuga go ár ngöts'igi gatho yá mpötegihe ar tsi Hmu. Hindi ñ'epkagi da t'engagi ár mpötegi, ngetho ndi kumba ár nijö Jö.

¹⁰Ha Jö xi hwëgagi xi 'raka nunar nsunü. Ne hinxi m'edi nö'ö te xi hwëgagi, ngetho xta töta gatho nu ma'ra ya mpöte xta ot'a nzeýe ar 'befi. Mödi hingo xta pesega, xi maxkagi ár nhwëki Jö.

¹¹Ngetho hinte ja nu'mü go geke wa go ge'u. Gatho di mömfe ár mhö ar tsi Hmu, ne go gehnü xka ñ'emüihü.

¹²Ha nu'mü xta xi'ahe ar tsi Hmu Hesukristo xki du ne bi mengi bi nte man'agi, hanja 'ra gi eñhü 'mü hingi pengi da nte nu'u xi du.

¹³Nu'mü gi eñhü hingi pengi da nte nu'u xi du, njap'u gi koñhü bi mengi bi nte ar tsi Hmu Hesukristo.

¹⁴Ha nu'mü ar tsi Hmu Hesukristo himbi mengi bi nte man'agi, xi m'ep'u nö'ö te xta xi'ahe 'mü, ne hinter me'ö ri ñ'emüihü.

¹⁵Ne pontho yá 'begogihe Jö di katehe. Ngetho xta dāhe majöni di eñhe, Jö bi ko'spa ár te man'agi ar tsi Hmu Hesukristo. Ne hindi njap'u nu'mü majöni nö'ö gi eñhü hinda mengi da nte nu'u xi du.

¹⁶Ngetho nu'mü nuya xi du hingi pengi da nte, njap'u ar tsi Hmu Hesukristo hinxi mengi xi nte 'mü.

¹⁷Ha nu'mü himbi mengi bi nte man'agi ar tsi Hmu Hesukristo, hinter m'efi ri ñ'emüihü 'mü, ne hinxi thök'atho'ihü ri ts'okihü.

¹⁸Ne gatho nu'u xi du mi ñ'emüi ar tsi Hmu Hesukristo, hage xi m'e'u 'mü.

¹⁹Nu'mü da göxkwa gatho har ximhai nö'ö di to'mhü da 'raju ar tsi Hmu Hesukristo, hwëkategihe, ne di töhü gatho nu ma'ra ñ'üda ma m'üihü.

²⁰Nunar tsi Hmu Hesukristo, hö, bi mengi bi nte man'agi, ne go gehnü ngu ar 'bet'o sofo. M'et'o xi mengi xi nte, ne m'efa gatho nu ma'ra.

²¹Ngetho nu'mü n'adar ñ'ohö bi kut'a ar ndöte har ximhai, ma n'adar ñ'ohö bi kut'a ar menga nte.

²²Hö, njangu ar Adan bi kut'a ar ndöte ne gatho nda du, ar tsi Hmu Hesukristo bi kut'a ar menga nte ne gatho nda mengi nda te.

²³Ne gatho o ár ñu n'a ngu n'a. M'et'o ar tsi Hmu Hesukristo, gehnu bi xokwa ar goxthi nu ma'ra. M'efa nu'u togo xi jamfibi, ma da nangi xta penk'ö n'ehe.

²⁴Ne da e ar ngöts'i, nu xta wadi da hyomahai gatho ya nsu, ya ndö, ne gatho nu'u pe'sa yá ts'edi, ne da datwa ár ts'ut'wi Jö ár Dada.

²⁵Ne ma da ndötho'ö, ha nu xta wadi da thomahai gatho yá ñ'uni, da da ar ndö.

²⁶Nunár ñ'uni ma da hwata ár ngöts'i, gehnu ar ndöte.

²⁷Ngetho gatho te ja, xi thomahai ne xi ts'e'mba hár wa. Ne nu habu enö, gatho bi ts'e'mba hár wa, hingi ne da ñ'enö xi ts'e'mba nö'ö togo bi umba nunar nsunu n'ehe.

²⁸Ne m'efa nu xta wadi da ts'e'mba hár wa, gesé ár T'u Jö n'ehe ma da ñhesé da m'u hár wa nö'ö togo bi hyomahai gatho. Njap'u Jö di ndö gatho nö'ö te ja.

²⁹Nu'mu hingi pengi da nte nu'u xi du, tema ñho juka nu'u togo nxixthe pota nu'u xi du. Yo'ö ot'a njap'u 'mu.

³⁰Yo'ö di ñ'enthe ma tehe gatho ar pa 'mu.

³¹Tsi kuhu, majöni di xi'ahu, hyax'mu di ent'a ma te. Ne di johya ngetho xka ñ'emuihu ma tsi Hmu Hesukristo.

³²Nú'mu xa da ent'a ma te núnu Efeso, pontho da tsa'be ya 'muhu, honse ndi honi nga temba yá mfeni ya jö'i, ne nu'mu hiñ'otho ar menga nte, tema ñho 'mu. Ha hingi töte ár

ñho ga ñuñhu, ga tsithehu, ngetho xudi ga tuhu, ngu mhö.

³³Yo ma gi ñhehu togo da hya'ahu, ngetho nu'u togo ñ'owi ya ts'ojö'i ma da ts'omba yá hogam'ui.

³⁴Zot'a ri dahu, ne hyehu ar ts'oki, ngetho 'ra hingi pöhu Jö. Di 'bet'a ri tsahu di xi'ahu njap'u.

³⁵Da tsa gi ñeñhu 'ra: Hanja ma da mengi da nte nuya xi du. Tema ndo'yo ma da me'sa nu xta nanga man'agi.

³⁶Xa xka 'be ri mfenihu. Gi pöhu, nö'ö te gi pothu, m'et'o da du, ne ka da bots'e.

³⁷Nuna te gi pothu, hinga get'ö ma da boxa man'agi, honse ár müi ar t'e, wa man'ar nda go pox'ö.

³⁸Ha Jö gehnu umba yá 'bai ngu bi ne'ö. Ne n'a ngu n'a ya nda bi umba ár 'baise, hingi ñhehwi nu ma'ra.

³⁹Njap'u nu'u togo pe'sa yá ndo'yo, hingi 'rangutho. N'añ'o ár ngo ya jö'i, man'a yá ngo ya mangazu'we; man'a yá meti ya hwö, ne man'a yá meti ya ts'int'su.

⁴⁰Ne n'añ'o yá ndo'yo nu'u 'buhnu mhets'i, ne n'añ'o nu'u 'bukwa har ximhai. Ne hingi ñhe ár nzatho nu'u 'buhnu mhets'i ngu nu'u 'bukwa har ximhai.

⁴¹N'ár nzatho ar hyadi, man'ár nzatho ar zönö, ne man'a ár nzatho ya tso. Ne nuya tsoho hingi ñhe ár nzatho n'a ngu man'a.

⁴²Njap'u ár menga nte nu'u xi du, da t'a ár ndo'yo ts'oni, ne da mengi da nanga n'ar ndo'yo hinda ma da ts'oni.

⁴³Nö'ö da t'agi, 'bepkagihu ma tsahu, ha nö'ö da nangi eska ma nsuhu. Nö'ö da t'agi went'atho, ha nö'ö ma da nangi, xa di ja ár ts'edi.

⁴⁴Ma da t'a nunar ndo'yonu xta pe'suwa har hai, ne xta mengi da nte di ñhehwi ár ndo'yo nuya bi 'bu mhets'i. N'añ'o ar ndo'yo di pe'suwa har ximhai, ne n'añ'o ar ndo'yo ma ga pe'sunu.

⁴⁵Njanu xi nt'ot'a har T'ofu: Bi thoka ar m'et'o ñ'ohu, gehnu ar Adan te ár hñö. Nö'ö ar 'befa Adan, gehnu ar Hñö unga ar te.

⁴⁶Ne hingi 'bet'o nunar ndo'yo ñhehwi nu'u bi 'bu mhets'i. 'Bet'o nu'u pe'spa yá ndo'yo ya meximhai, ne m'efa nu'u pe'spa yá ndo'yo nu'u bi 'buhnu mhets'i.

⁴⁷Nunar m'et'o ñ'ohu, ar meximhai bi nju ar hai bi thoki. Ha nunar ñoho ñ'ohu, gehnu ar tsi Hmu ar memhets'i.

⁴⁸Nu'u di hñöxa nö'ö bi nju ar hai bi thoki, gehya nuya 'bukwa har ximhai. Ha nu'u di ma mhets'i, di ñhehwi nö'ö xpa e mhets'i.

⁴⁹Ne jangu di hñöxkagihu nö'ö 'bukwa har ximhai, n'ar pa di hñöxkagihu nö'ö xpa e mhets'i.

⁵⁰Ne di xi'ahu tsi kuhu, nunar ndo'yonu di pe'suwa har ximhai, hinda ma da hñönu ár ts'ut'wí Jö. Hinda yutnu nö'ö da ts'oni, hinda nthöskwi nö'ö hinda ts'oni.

⁵¹Yöhu ma ga xi'ahu n'ar mhö himi födi: Hinga gathu ma ga hwethu, mödi hö, gathu ma da mpongagihu ma 'baihu.

⁵²Ngu ár nihi n'ar hwei dama da thotho, njap'u xta nzunga ar ngöxa k'axt'athuxi. Ngetho ma da thuxt'i, ne nuya xi du ma da njuts'i da t'umba man'ar ndo'yo hinda ma da du. Ne nuju gar 'buthu, ma da 'bongagihu ma ndo'yohu.

⁵³Ngetho mahyoni nunar ndo'yonu thege, da mponi, hinda mengi da du. Nupya tu, ne nu'mú, hinda thege.

⁵⁴Ne nu xta wadi da mponga nuna tu, hinda ma da thege, ne nuna thepya, hinda the 'mu. Nu'mú hö, da tho nö'ö enga har T'ofu: Xi nhwata ar ndöte, hinda mengi da me'sa ár ts'edi.

⁵⁵Tsi ndöte, habu ba ko ri m'ite. Tsi nt'agi, te bi ja nuya pa ngi töte.

⁵⁶Ngetho nunar m'ite ar ndöte, gehnu ar ts'oki, ha nunar ts'oki ju ár ts'edi ha ya 'bepate.

⁵⁷Ma ga umfu njamödi Jö xi jaju xta ntötehu xta ñ'emuihu ma tsi Hmuhe Hesukristo.

⁵⁸Jange ma tsi hmöka kuhu, hñuxa xiñho ri ñ'emuihu. Yo ma gi ñhehu togo da mas'a ri ñöhu. Ne xa gi umba ri muhi gi mpehu hár 'befi ar tsi Hmu. Gi pöhu, gathu nunar 'befi gi pefu ar tsi Dada, hinda ma da njap'utho.

N'ar mfats'i 'bempa ya ku

16 Nupya di xi'ahu, nunar mfats'i 'bempa ya ku hyoya, tenthu nunar mhö da 'bepa ya nijö 'buhnu har hai Ngalasia.

²Tat'a hñöto har 'bet'o mpa, n'angu n'a gi 'weju n'a tsi tui tengu ár nzeye xka töhu. Nzöñhu gi kwathu, ne nú'mu xka tsomp'u, hinge ka gi ndui gi johu.

³Ne xka tsomp'u, ga pehna nu'u xka hwañhu, ne xka umfu n'ar he'mi da hñöxa ar mfats'i ma da umba ya ku me Herusalén.

⁴Ha nu'mu xiñho ga maga n'ehe, ga me'be'u.

Nuya 'befi beni da 'yot'a ar Pablo

⁵Ma ga map'u ga k'ös'ahü nu xka jwadi ga tho har hai Nmasedonia, ngetho mahyoni ga thohnutho.

⁶Di beni ga kohwihü 'ra ya tsi pa. Nu'mü da tsa ga 'buhwihü ga to'mi da tho ya tse, ne m'efa gi 'raju n'ar hoga nt'edi, ga ju ma 'ñu habu gar ma.

⁷Ngetho nupya hindi ne ga nu'ahu nhixt'itho. Di ne ga 'bup'u 'ra ya tsi pa, nu'mü da 'raka nseki Jö.

⁸Ma ga 'bukwatho Efeso, ga to'mi da tho ar dango Pentekoste.

⁹Ngetho xa xi xo ar goxthi tsa ga pepa ar tsi Hmu. Di to'mi ga tö nze ya jö'i, mödi ja nze ye togo hingi ne da hyegagi.

¹⁰Nú'mü da zomp'u ar ku Timoteo, hyanthu di 'bui xiñho, ngetho nö'ö, ot'wa ár 'befi Jö nguga n'ehe.

¹¹Jange numansuhü ne umfu n'ar hoga nt'edi da pengi da e da k'öskagi, ngetho di to'mi da zohwi nu ma'ra ya ku.

¹²Ha nu ar tsi ku Apolo, da apa ar möte nda mewi ya ku ma nda k'ös'ahü. Himbi ne bi mapya, mödi da map'u, nu xta nja ár mpongi.

Ya ngöxanzengwa

¹³Zot'a ri dahü, zeta ri ñ'emüihü. Yo gi wenthu, ne xa gi noxju.

¹⁴Gatho nö'ö te gi 'yothu, gi pe'su ar mhöte gi 'yothu.

¹⁵Tsi kuhü, gi pöhu ar ku Tefa ne yá mēni. Gehyü ya 'bet'o ku xi jamfi núnu Akaya, ne xi 'yentyá teyü da maxa ya gamfi.

¹⁶Di a'ahü ar möte gi 'yothu gatho nuya faxte ngu'u, ne nu'u tsabi mpe hár 'befi Jö.

¹⁷Da njohya bi zo ar ku Tefa, ar Fortunato ne ar Akaiko, gehyü togo pot'ahü 'bukwa.

¹⁸Ngetho bi hubga ma müi ne ri müihü n'ehe, jange numañhobihü nuya kuyu.

¹⁹Zengwa'ihü ya ku mhunts'a ha ya nijö 'bukwa har hai Asia. Ne ar Akila, ar Prisila ne ya ku mhunts'a ha yá ngu'u, gathoyu zengwa'ihü har mhöte unga ar tsi Hmu.

²⁰Zengwa'ihü gatho ya ku 'bu ingekwa. Nzengwahü n'a ngu n'a, ñhuhü ngu gar kuhü.

²¹Nuga dar Pablo, di peñ'ahü nunar nzengwanü di ot'ase.

²²Nö'ö togo hingi mö ar tsi Hmu Hesukristo, dá zutwa ár kwe Jö. Ar tsi Hmu Hesukristo 'bap'utho da ehe.

²³Dá hyex'atho'ihü ár nhwēki ar tsi Hmu Hesukristo.

²⁴Di mö'ahü gi gathohü har mhöte unga ar tsi Hmu Hesukristo. Dá njap'u.